

סיכום ביקורת תנובת החלב והשומן לשנת תש"ך 1959/60

בשנת תש"ך לא חלו שינויים ניכרים ברשימת המשקים בהם בוצעה הביקורת. בס"ה השתתפו בביקורת 183 ישובים לעומת 181 בשנת תשי"ט, שנצטרפו מ־152 משקים קיבוציים, 12 מושבי עובדים, 9 מושבים שיתופיים ו־10 בת־ספר חק' לאיים. מספר הפרות שהיו בביקורת בשנת תש"ך המבקרים.

היה ל־17,600, אולם מספר הפרות הממוצע לשנת תש"ך הסתכם ב־16597 בלבד, וזה — בעקב מחלת פה וטלפיים, שפגעה בנו בשנת תש"ך, שהפריעה לביקורת הנורמאלית גם במשקים שלא נפגעו מחמת החשש של העברת המחלה ע"י המבקרים.

טבלה 1.

סיכום ביקורת תנובת החלב, המלטות ומכירות לפי חודשי השנה

החודש	מספר הפרות בעדר	מספר הפרות בביקורת	ק"ג חלב ביום הביקורת	אחוז השומן הממוצע	ק"ג חלב לפרה בעדר	ק"ג חלב לפרה בביקורת	המליטו מביירות	מחור פרות
אוקטובר 59	16928	13030	219169	3.59	12.9	16.8	1276	630
נובמבר "	14327	10771	194282	3.51	13.6	18.0	1026	454
דצמבר "	15862	11863	222700	3.50	14.0	18.8	1176	522
ינואר 60	15521	11880	233205	3.49	15.0	19.6	1461	580
פברואר "	16881	13423	274981	3.39	16.3	20.5	1335	542
מרץ "	16908	14133	292481	3.38	17.3	20.7	1368	591
אפריל "	16875	14755	306261	3.32	18.1	20.8	1165	538
מאי "	17588	15662	316730	3.30	18.0	20.2	912	408
יוני "	17607	15696	301576	3.32	17.1	19.2	648	349
יולי "	16480	14193	255421	3.37	15.5	18.0	522	250
אוגוסט "	17012	13975	235026	3.46	13.8	16.8	552	238
ספטמבר "	17178	13553	224310	3.52	13.1	16.6	825	429
ממוצע וס"ה	16597	13578	256345	3.42	15.45	18.88	12266	5531
בתשי"ט	16917	13692	247905	3.49	14.65	18.11	12194	5452

ממוצע לפרה בשנת תש"ך: 5637 ק"ג חלב, 193 ק"ג שומן, 3.42% ממוצע לפרה בשנת תשי"ט: 5347 ק"ג חלב, 187 ק"ג שומן, 3.49%

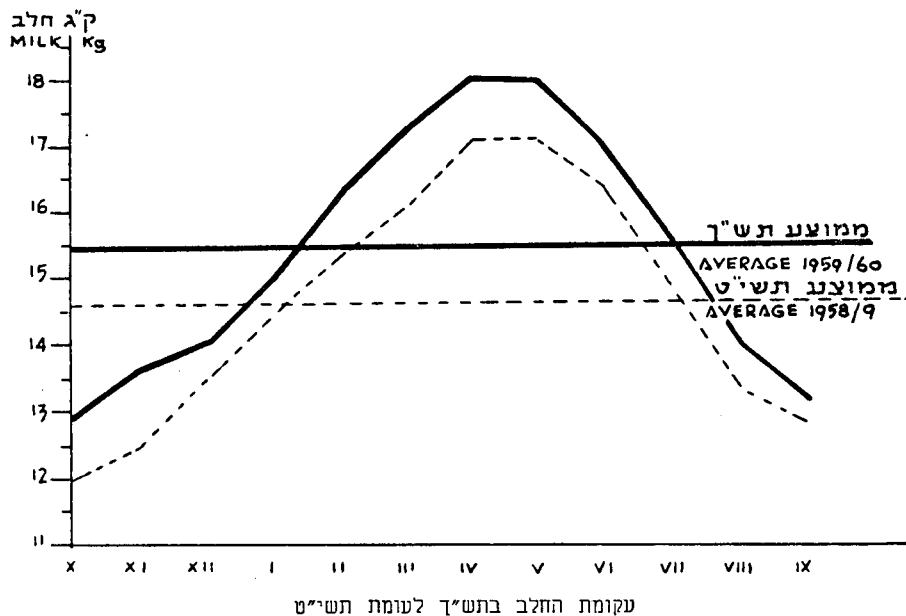
בשנת תש"ך עלתה התנובה הממוצעת לפרה במשקי הביקורת ב־290 ק"ג לעומת תשי"ט וה־ גיעה ל־5637 ק"ג חלב, 193 ק"ג שומן עם 3.42% שומן.

ריל — 20.8 ק"ג — לעומת ל־19.7 באפריל 1959. החלטות: בס"ה המליטו בשנת תש"ך 17,797 פרות ומבכירות לעומת 17,646 בשנת תשי"ט.

העליה, בהשוואה לשנת תשי"ט, היא 5.4 אחוז בחלב, 6 ק"ג שומן שהם — 3.1 אחוז; לעומת זה יש לציין ירידה באחוז השומן הממוצע — 3.42 לעומת 3.49 בתשי"ט. ראוייה לציון מיוחד התנובה הממוצעת לפרה חולבת בחודשים פב־רואר—מאי 1960: הממוצע היה בכל ארבעת החודשים מעל ל־20 ק"ג והגיע לשיאו בחודש אפ־

סלקציה. גם בשנת תש"ך המשיכו בסלקציה חריפה בעדרי הביקורת; בס"ה יצאו את העדר־רים בשנה זו 5284 פרות ומבכירות, שהן 31.4 אחוז מכלל עדר החולבות. הסיבות לסלקציה חריפה זו היו שונות, ואת הסיבה העיקרית יש לראות ברווחיות הנמוכה במשק החלב וההכרח להעלות את התנובה הממוצעת בכל מחיר;

המחיר הנמוך עבור חלב שמעל למיכסה, היתה רים במשקי הביקורת אלא ב־171 פרות בס"ה; זהו ההפרש בין מספר המבכירות שנכנסו לעדר כתוצאה מסלקציה מוגברת זו לא גדלו העדר

ל־7000 ק"ג חלב בתקופת חליבה שלא למעלה מ־365 ימי חליבה; מבין אלה — הניבו 12 מעל לעשרת אלפים ק"ג, 54 — מעל לתשעת אלפים ק"ג, ולא פחות מ־288 פרות הניבו מעל לשמונת אלפים ק"ג. כאמור, סוכמו תנובות אלו מהשנים תשי"ט—תש"ך, ולא בשנת לוח אחרת. אולם, מותר להניח שזה הושג תוך 15 חודשים בקירוב של שנות תשי"ט—תש"ך.

מיון העדרים לפי רמת התנובה

תוך עיון בטבלת התנובות יש לזכור שברוב המשקים (פרט למושבים בודדים וכמה משקים קיבוציים) חולבים שלוש פעמים ביממה, לעומת זה ברוב המושבים חולבים פעמיים ביום; משקים אלה מסומנים בכוכב. זו לנו הפעם הראשונה שאנו יכולים להצביע על שני עדרים בעלי תנור בה ממוצעת מעל ל־7000 ק"ג לפרה בשנה; חמישים עדרים הניבו מעל ל־6000 ק"ג חלב, 93 עדרים תנובתם נעה בין 5000 ל־6000 ק"ג, 21 עדרים הניבו בממוצע למטה מ־5000 ק"ג.

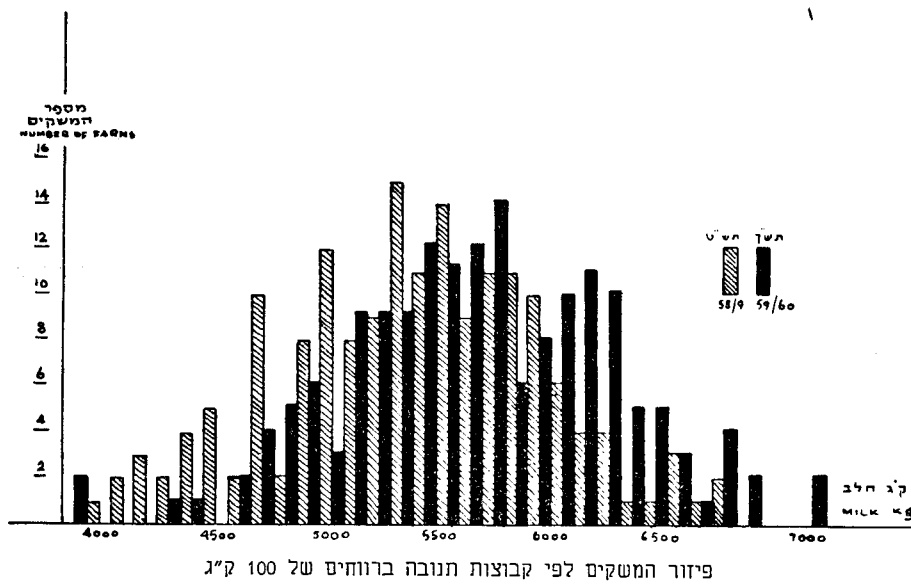
ט ב ל ה 2

תנובת החלב והשומן הממוצעת במשקי ספר העדר בשנים תשי"א—תש"ך

השנה	מספר העדרים	מספר הפרות	התנובה הממוצעת לפרה קטנה		
			חלב ק"ג	שומן ק"ג	שומן %
תשי"א	147	12272	3869	140	3.62
תשי"ב	195	14100	3798	141	3.72
תשי"ג	199	14600	3868	140	3.60
תשי"ד	198	14337	4197	149	3.55
תש"ו	184	14273	4632	165	3.56
תש"ז	182	14200	4836	173	3.58
תשי"ז	180	13615	4836	173	3.58
תשי"ח	177	15400	4957	174	3.51
תשי"ט	181	16917	5347	187	3.49
תש"ך	183	16597	5637	193	3.42

תנובות שיא בשנים תשי"ט—תש"ך

בשנים תשי"ט—תש"ך הניבו 1557 פרות מעל

טבלה 3
תנובת החלב והשומן הממוצעת לפי האזורים

האיזור	מספר משקים	מספר פרות	חלב ק"ג	שומן ק"ג	שומן %	ממוצע ליום
הדרום והנגב	21	1481	6132	201	3.27	16.8
עמק יזרעאל	30	4230	5804	200	3.45	15.9
עמק הירדן ובית שאן	22	1986	5658	191	3.38	15.5
יהודה והשומרון	24	1641	5658	188	3.33	15.5
חוף הים	51	5454	5475	189	3.45	15.0
הגליל העליון והתחתון	18	1451	5439	187	3.43	14.9

מטבלה 3 מתברר שגם השנה תנובת החלב הממוצעת בעדרי הדרום והנגב עולה על הממוצע הארצי בכ־495 ק"ג לפרה, בהשוואה ל־314 ק"ג בשנת תשי"ט; אין כל ספק שהפרש זה יש לזקוף בעיקר לזכות פרות היבוא מארה"ב, ששימ"ו שו יסוד לעדרים אלה. העדרים בעמק יזרעאל, עמק הירדן ובית שאן שמרו על מקומם בחלוקה לפי האזורים. את הגליל העליון איחדנו הפעם עם הגליל התחתון משני טעמים: (א) בגלל המספר הקטן של עדרים בביקורת בכל איזור; (ב) מתוך הנחה שאין הבדל ניכר מבחינה אקלימית בין שני האזורים שעשויים להשפיע על תנור בת הבהמות.

מה שמפתיע ביותר, ואף ראוי לחקירה מיוחדת הוא המצב באיזור חוף הים; לכל הדעות זהו האיזור הנוח ביותר בארצנו לבקר חלב ויש יסוד להנחה שהדבר יתבטא בהשפעה טובה על התנור בה הממוצעת. המספרים המובאים בטבלה 3 מרמזים שבחוף הים התנובה היתה בכ־162 ק"ג מתחת לממוצע הארצי; גם בשנת תשי"ט היתה התנובה הממוצעת באיזור זה נמוכה בכ־153 ק"ג מהממוצע הארצי. יש, כמובן, הבדל ניכר בגיל העדרים שבאיזור זה לגבי אלה שבעמקים; לעומת זה מצויים באיזור זה מספר עדרים שיסודם בבקר האמריקאי והוא צריך היה להשפיע באופן מיוחד לטובה באיזור זה. היתכן, שלחות האויר הגבוהה באיזור זה משפיעה לרעה על התנובה הממוצעת? עכ"פ ראוייה תופעה זו לחקירה מיוחדת.

פירוט ביקורת תנובת החלב והשומן בשנת תש"ך

(הרשימה ערוכה לפי רמת התנובה)

המשק	פרות בממוצע	תנובה ממוצעת			המשק	פרות בממוצע	תנובה ממוצעת			המשק
		חלב ק"ג	שומן ק"ג	% שומן			חלב ק"ג	שומן ק"ג	% שומן	
1. מגן	53.8	7052	224	3.17	37. עין-המפרץ	122.8	6121	214	3.50	
2. שובל	164.6	7041	220	3.12	38. כפר-בלום	86.7	6117	215	3.52	
3. ג. יפה, כ. אביגדור	8.3	6895	240	3.48	39. הזורע	96.7	6114	215	3.52	
4. בית-אלפא	137.6	6807	223	3.43	40. גבעת-ברנר	154.6	6114	212	3.46	
5. רוחמה	93.4	6778	211	3.12	41. דגניה ב'	164.8	6114	206	3.37	
6. גבעת-עוז	58.2	6771	236	3.49	42. עין-צורים	97.3	6110	215	3.52	
7. נירים	103.3	6723	220	3.27	43. שדה-אליהו	75.1	6099	203	3.33	
8. בית-גוברין	46.3	6712	221	3.29	44. יפעת	144.6	6096	205	3.37	
9. גבת	119.6	6672	221	3.31	45. יבנה	79.3	6088	204	3.35	
10. כפר-מנחם	66.2	6585	223	3.38	46. שפיים	116.7	6085	204	3.36	
11. עמיעד	60.1	6548	216	3.30	47. עין-השלשה	61.4	6085	203	3.34	
12. זיקים	67.4	6526	209	3.20	48. חפץ-חיים	85.8	6081	196	3.22	
13. משמר-הנגב	74.9	6471	199	3.08	49. מענית	81.3	6059	194	3.21	
14. כברי	59.0	6439	223	3.46	50. עין-דור	69.9	6048	192	3.18	
15. יגור	248.4	6435	219	3.41	51. מזרע	170.6	6033	202	3.35	
16. חפציבה	68.3	6417	226	3.52	52. מעגן-מיכאל	51.2	6026	191	3.17	
17. משמר-העמק	120.8	6409	219	3.41	53. שלוחות	80.3	5975	203	3.39	
18. נגבה	91.0	6388	213	3.33	54. חולדה	93.6	5971	190	3.19	
19. עין-חרוד, הקה"מ	140.0	6344	213	3.48	55. נחשונים	42.0	5968	192	3.21	
20. אפיקים	131.3	6336	205	3.24	56. כפר-גלעדי	137.6	5939	201	3.39	
21. המעפיל	72.2	6311	223	3.54	57. שריד	137.0	5931	190	3.21	
22. גבע	155.2	6311	216	3.43	58. העוגן	78.3	5920	191	3.23	
23. גבעת-היים, אחד	98.7	6282	217	3.45	59. מעלה-החמשה	71.4	5917	189	3.20	
24. עמיר	77.6	6271	213	3.39	60. בית-זרע	127.8	5909	197	3.33	
25. דורות	78.1	6256	216	3.45	61. דפנה	93.6	5898	187	3.17	
26. אשדות-י. הקה"מ	118.4	6252	218	3.48	62. תל-יוסף	196.9	5833	206	3.54	
27. כיסופים	45.1	6245	205	3.29	63. רבדים	64.8	5833	202	3.47	
28. מעברות	125.9	6231	216	3.46	64. עין-כרמל	86.1	5825	203	3.48	
29. כפר-המכבי	64.5	6216	214	3.45	65. משאבי-שדה	54.3	5818	194	3.34	
30. אושה	134.3	6212	219	3.53	66. יקום	101.8	5807	194	3.34	
31. בארי	75.6	6209	196	3.16	67. גבעת-היים, הקה"מ	125.7	5793	193	3.33	
32. רמת-השופט	83.8	6205	204	3.29	68. עין-השופט	73.4	5774	200	3.47	
33. צאלים	63.8	6194	201	3.25	69. נהלל, ביי"ס חקלאי	45.0	5771	205	3.56	
34. רעים	55.7	6190	209	3.37	70. נהלל	376.9	5763	202	3.51	
35. גן-שמואל	81.8	6150	221	3.59	71. סעד	67.6	5763	189	3.28	
36. רשפים	76.6	6147	194	3.16	72. גניגר	175.3	5741	204	3.55	
37. משואות-יצחק	87.9	6136	198	3.23	73. גשר	52.2	5741	203	3.54	

המשק	פרות בממוצע	שומן ק"ג	חלב ק"ג	תנובה ממוצעת שומן %	המשק	פרות בממוצע	שומן ק"ג	חלב ק"ג	תנובה ממוצעת שומן %
.74. חוקוק	45.9	5738	199	3.46	.113. פלמחים	38.5	5406	194	3.59
.75. ניריצחק	52.7	5731	193	3.36	.114. שער-העמקים	77.9	5406	174	3.21
.76. גדות	51.4	5720	192	3.36	.115. כפר-חיים	228.5	5402	188	3.48
.77. עין-שמר	132.5	5709	179	3.14	.116. דגניה א'	125.1	5387	193	3.58
.78. דן	105.5	5701	203	3.56	.117. עפולה, חוות-לימוד	26.7	5384	197	3.66
.79. עין-החורש	93.0	5701	202	3.54	.118. דברת	65.0	5373	188	3.49
.80. רמת-דוד	58.1	5701	197	3.45	.119. עיינות, ביי"ס חקלאי	40.2	5369	205	3.82
.81. ברור-חיל	66.5	5683	188	3.31	.120. עין-חרוד, אחוד	127.1	5358	186	3.48
.82. כפר-ירופין	62.6	5668	185	3.26	.121. גבעת-השלשה	87.4	5336	186	3.49
.83. כפר-יהושע	493.4	5665	198	3.50	.122. מצר	51.6	5322	178	3.35
.84. בית-קמה	52.7	5665	195	3.44	.123. כרמיה	47.8	5322	175	3.28
.85. מרחביה	132.7	5665	194	3.42	.124. בית-העמק	56.2	5300	182	3.43
.86. רמת-הכובש	64.7	5650	179	3.17	.125. חולתא	49.3	5296	180	3.40
.87. מולדת	101.5	5647	195	3.45	.126. סער	64.3	5289	185	3.50
.88. מסילות	63.5	5647	191	3.39	.127. אלוות	63.3	5267	182	3.46
.89. גת	92.9	5647	185	3.27	.128. שבי-ציון	158.0	5267	177	3.36
.90. אשדות-יעקב, אחוד	129.6	5643	196	3.48	.129. רמות-מנשה	45.3	5245	185	3.52
.91. רמת-יוחנן	129.8	5625	191	3.39	.130. בית-יצחק	308.2	5234	183	3.50
.92. נוה-איתן	87.9	5625	187	3.33	.131. נצר	81.7	5234	180	3.43
.93. גבים	70.8	5595	180	3.21	.132. כפר-הנוער הדתי	42.8	5230	183	3.50
.94. הדסים, כפר-הנוער	18.0	5585	225	4.03	.133. גלי-און	67.8	5220	180	3.45
.95. יורעאל	50.7	5585	202	3.61	.134. תל-קציר	56.8	5198	173	3.33
.96. שילר	59.9	5585	199	3.56	.135. תימורים	39.8	5187	185	3.56
.97. שער-הגולן	72.8	5581	186	3.34	.136. ברקאי	42.1	5187	167	3.22
.98. בית-קשת	55.1	5559	183	3.30	.137. להבות-הביבה	52.6	5179	181	3.49
.99. כפר-ביתיה	24.0	5555	207	3.72	.138. מעגן	62.1	5179	165	3.18
.100. יסודות	65.2	5541	191	3.45	.139. עין-הנצי"ב	90.8	5172	182	3.51
.101. גלי-עד	55.7	5533	189	3.42	.140. צרעה	63.0	5165	168	3.26
.102. חצרים	52.8	5526	193	3.49	.141. גבולות	49.6	5106	174	3.40
.103. כנרת	180.1	5515	185	3.36	.142. אילת-השחר	71.0	5103	177	3.46
.104. ניצנים	79.5	5479	186	3.39	.143. רגבה	110.3	5070	172	3.39
.105. אורים	93.7	5479	181	3.31	.144. מגידו	54.8	5008	175	3.50
.106. גנוסר	58.8	5464	191	3.49	.145. ניר-אליהו	54.8	5004	164	3.28
.107. ארז	54.4	5449	188	3.45	.146. אור-הנר	54.1	4982	183	3.67
.108. גליליים	56.2	5449	185	3.39	.147. חורשים	53.7	4975	171	3.43
.109. נתיבי-הל"ה	53.3	5446	188	3.46	.148. יקנעם	197.5	4960	174	3.50
.110. כפר-סאלד	52.1	5420	185	3.41	.149. רביבים	50.8	4957	189	3.81
.111. מעין-ברוך	48.8	5417	193	3.56	.150. כפר-יחזקאל	335.9	4942	171	3.46
.112. נען	119.1	5413	175	3.24	.151. באר-טוביה	638.4	4931	170	3.45

המשק	פרות בממוצע	חלב ק"ג	שומן ק"ג	תנובה ממוצעת %	המשק	פרות בממוצע	חלב ק"ג	שומן ק"ג	תנובה ממוצעת %
152. מקוה-ישראל	57.0	4898	190	3.87	160. משמר-דוד	69.7	4705	158	3.36
153. לוחמי-הגיטאות	83.6	4895	173	3.53	161. גזית	53.6	4694	158	3.36
154. בני-דרום	55.2	4884	178	3.65	162. לביא	50.3	4654	163	3.51
155. געש	58.2	4811	172	3.58	163. גלים, כפר-הנוער	28.4	4479	172	3.84
156. מחניים	46.3	4803	172	3.59	164. שדמות-דבורה	223.8	4358	157	3.60
157. להבות-הבשן	72.1	4778	165	3.45	165. הבונים	51.6	3968	143	3.61
158. בית-השיטה	74.9	4752	154	3.24	166. עין-גב	52.0	3920	132	3.38
159. כפר-דיתקין	651.7	4745	164	3.45	א. שמאראנד				
					ינואר, 1961				

המולאסה באיבוס בקר החלב

בזמן האחרון הופיעו במספר משקים חביות עם מולאסה (מסלק סוכר) ורבים שואלים על ערכו המזוני של מספוא זה, הכמות היומית, אופן השימוש וכו'. ראשית — יש לבקש תוצאות הבדיקה הכימית מאת ספקי מספוא זה. לפי מוריסון — הרכבה של מולאסת סלק סוכר היא כדלהלן:

80.5% חומר יבש
4.4% חלבון כללי נעכל
0.05% סידן
0.02% זרחן
60.8% כלל חומרים נעכלים

1.3 ק"ג ערכם המזוני כיחידת מזון אחת (התנודה 1.1 — 1.5 ק"ג).

בדרך כלל מתאימה המולאסה לאיבוס בהמות העבודה ולבקר מרבק, אולם משתמשים בה גם בהזנת בקר חלב, אם כי תוך זהירות. מרגילים בהדרגה את הבהמות למזון זה, כי אחרת תגרום המולאסה במנות גדולות יותר לשלשול קשה. על כל פנים אין המנה היומית צריכה לעלות על 1½—1 ק"ג ולפרות בהריון אף פחות מזה, כי הן עלולות להפיל.

הצורה הנוחה ביותר בהגשת המולאסה — ערבוב במנת המזון המרכזי. מנות ה"הכנה", כ־6 שבועות לפני ההמלטה, מוטב שתהיינה ללא מולאסה.

שחיטת בקר בכתי מטבחיים בתשי"ט ובתש"ך

	תש"ך	תשי"ט	עליה ב' %
פרות	14,238	9,214	54,5
עגלים	34,515	27 658	24,8
עגלות	8,746	3,265	182,0

ת י ק ו ן

בזוהרת 42 פורסמה רשימתי בנושא „מה בין פרים צעירים לפרים בדוקים” ולצערי נשתרבה אי־דיוק בניסוח מסקנה 3, שהגני מבקשו לתקן. לא אמרתי „העדפת פרים בדוקים על פרים צעירים אינה נראית מוצדקת פרט למקרים של פרים מצטיינים, שמתגלים בין הבדוקים”, אלא — „הקטנת השימוש בפרים צעירים לטובת חשימוש בפרים בדוקים טובים פרט למצטיינים אינה נראית מוצדקת”.

בכבוד רב

ר. בר ענן